

Spis treści

Wstęp	XV
Notki o autorach	XXI
Wykaz skrótów	XXXVII
Bibliografia	XXXI

Część I. Bezpieczeństwo i ochrona klienta na rynku usług finansowych – problemy ogólne

Rozdział I. Ryzyka w usługach finansowych i ich wpływ na bezpieczeństwo ekonomicznych interesów konsumentów – wybrane aspekty (Elżbieta Sługocka-Krupa)	3
1. Uwagi wstępne	4
2. Prawo do bezpieczeństwa ekonomicznych interesów konsumentów	4
3. Ryzyka na rynku finansowym mające wpływ na bezpieczeństwo ekonomiczne konsumentów	6
4. Ochrona konsumentów w praktyce	9
5. Podsumowanie i wnioski	14
Rozdział II. Deficyty dialogu międzykulturowego i ochrony konsumenta (tj. strony słabszej) – w poszukiwaniu remedium... (Ludwika Malewska-Mostowicz)	17
1. Rola dialogu w sferze ochrony słabszych – zarys modelu idealnego oraz deficyty i remedia	19
1.1. O potrzebie dialogu międzykulturowego... ..	19
1.2. Konteksty badawcze – tj. porównywanie w wielowymiarowym świecie... ..	20
1.3. Istotne problemy – na szlakach diagnostyki i poszukiwania remedium... ..	21
1.4. Wnioski oraz sygnały... ..	22
1.5. Dialog jako remedium na bezradność w trudnych sporach... ..	22
1.6. Dialog jako tworzywo w budowaniu mostów między sprzecznościami	23
1.7. Wnioski z porównywania ideału i rzeczywistości	24

1.8. Doskonalenie dialogu w warunkach asymetrii ekonomiczno-prawnej...	27
2. Deficyty dialogu, bezpieczeństwa, ochrony słabszych z powodu niekontrolowanej oraz niegodziwej asymetrii. Sygnały o remediach...	28
2.1. Destrukcyjna dominacja – w warunkach asymetrii niegodziwej. Konteksty historyczne. Remedia...	28
2.2. Aspektowy model dialogiczny – ochrony słabszych	29
2.3. Asymetria destrukcyjna a monopole naturalne	32
2.3.1. Deficyty kontroli	32
2.3.2. Wielowymiarowe wykorzystywanie dominacji	32
2.3.3. Ostrzeżenia	34
2.4. Elementarna ludzka potrzeba bezpieczeństwa. Dygresja 1 – o metodzie...	35
2.5. Remedia możliwe w Polsce	37
2.5.1. Ulepszanie realne systemu ochrony słabszych	37
2.5.2. Wdrożenie – znanych na świecie systemów i instrumentów nadzoru, kontroli, prewencji i sanacji oraz wdrożenie metod eliminowania z rynku praktyk niedozwolonych metodami sankcji	37
2.5.3. Ulepszanie prawa ochrony słabszych i nie tylko	38
2.6. Remedia realne i skuteczne na świecie	38
2.7. Remedia pozorne w Polsce	40
2.8. Remedia trudne do zastosowania	41
2.9. Szanse ochrony słabszych. Dygresja 2 – o metodzie	43
2.9.1. Elementarna potrzeba bezpieczeństwa – a krytyka nieskutecznej ochrony	43
2.9.2. Zagrożenia, ochrona prawna i nie tylko... ..	43
2.9.3. O potrzebie teorii i praktyki – skierowanej w stronę metod usuwania błędów z systemu ochrony słabszych... ..	44
2.9.4. Dialog i prawda	45
2.9.5. Prawda materialna i formalna o ochronie słabszych	45
2.9.6. Norma prawna – a sztuka orientacji w świecie... ..	46
2.10. Horyzonty	47
Rozdział III. Obowiązki informacyjne wobec konsumenta usług na rynku finansowym – rzeczywista czy złudna ochrona jego praw? (Andrzej Michór)	51
1. Uwagi wstępne	51
2. Prawo do rzetelnej informacji	52
3. Jasność i przejrzystość przekazu informacyjnego	55

4. Sposób przekazania informacji	60
5. Podsumowanie i wnioski	62
Rozdział IV. Obowiązek informacyjny jako instrument ochrony konsumentów na rynku usług finansowych – wybrane aspekty	
(<i>Dorota Szymczak</i>)	65
1. Geneza i rozwój praw konsumenta	65
2. Pojęcie usług finansowych	69
3. Paradigmat ochrony konsumenta usług finansowych przez informację	70
4. Podsumowanie i wnioski	73
Rozdział V. Wybrane zagadnienia „konsumentckiej” nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (<i>Katarzyna Araczevska, Łukasz Wroński</i>)	
1. Uwagi wstępne	75
2. Zasady kontroli abstrakcyjnej niedozwolonych postanowień wzorców umowy	77
2.1. Zmiana modelu kontroli abstrakcyjnej niedozwolonych postanowień wzorców umowy	77
2.2. Rodzaje decyzji w postępowaniu w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone	79
2.3. Skutki decyzji o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone	82
3. Istotny pogląd w sprawie	84
3.1. Przesłanki przedstawienia istotnego poglądu	85
3.2. Charakter prawny oraz forma przedstawienia poglądu	88
4. Komunikaty i ostrzeżenia	90
4.1. Komunikaty dotyczące zachowań lub zjawisk mogących stanowić istotne zagrożenie dla interesów konsumentów	92
4.2. Informacje, co do których zostało wydane ostrzeżenie publiczne	95
4.3. Forma i czas publikacji	96
Rozdział VI. Zakres ochrony zbiorowego interesu konsumentów na rynku usług bankowych – rozważania na tle nowych regulacji o kontroli klauzul stosowanych we wzorcach umów (<i>Aleksandra Nadolska</i>)	
1. Uwagi wstępne	100
2. Skutki prawomocności materialnej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone	102
2.1. Stanowisko Sądu Najwyższego	102
2.2. Stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE)	105

3. Środki ochrony konsumenta w systemie administracyjnego uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone	108
4. Ocena wprowadzonych zmian z perspektywy sytuacji klienta usług bankowych	110
5. Podsumowanie i wnioski	112
Rozdział VII. Ochrona klienta usług finansowych w świetle ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym – zagadnienia wybrane (Karol Magoń)	115
1. Uwagi wstępne	115
2. Geneza regulacji	116
3. Standardy postępowania reklamacyjnego w odniesieniu do klienta usług finansowych w ujęciu historycznym	118
4. Nowe rozwiązania w zakresie ochrony klienta usług finansowych w ustawie o Rzeczniku Finansowym	135
5. Pozasądowe metody rozwiązywania sporów w świetle ustawy o Rzeczniku Finansowym	137
6. Podsumowanie i wnioski	138
Rozdział VIII. Nadzór publiczny nad działalnością bankową a bezpieczeństwo konsumentów (Magdalena Paleczna)	141
1. Uwagi wstępne	142
2. Znaczenie bezpieczeństwa konsumenta w działalności bankowej	143
3. Pojęcie i cele nadzoru bankowego w polskich regulacjach prawnych	146
4. Nadzór sprawowany przez Komisję Nadzoru Finansowego	148
5. Znaczenie pakietu unijnego CRD IV/CRR dla bezpieczeństwa konsumentów	151
6. Nadzór makroostrożnościowy w Polsce	153
7. Podsumowanie i wnioski	155
Część II. Ochrona klienta na rynku usług bankowych i kredytowych	
Rozdział I. Prawo do rachunku bankowego jako fundamentalne prawo konsumenta usług bankowych w Unii Europejskiej (Lesław Góral)	161
1. Uwagi wstępne	161
2. Instytucje odpowiedzialne za wykonanie prawa do podstawowego rachunku płatniczego	162
3. Prawo do otwarcia podstawowego rachunku płatniczego	165
4. Procedura związana z prawem do otwarcia podstawowego rachunku płatniczego	165
5. Prawo do podstawowego rachunku płatniczego we Francji	167

6. Prawo do rachunku bankowego na gruncie polskiej ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw	170
7. Podsumowanie i wnioski	173
Rozdział II. Nowe regulacje w działalności depozytowej banków – zapis na wypadek śmierci, „rachunki uspione” (Iwona Torzewska)	177
1. Uwagi wstępne	178
2. Obowiązki informacyjne banku w zakresie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci	180
3. Dostęp do informacji o rachunkach w znowelizowanym Prawie bankowym	180
4. Nowe rozwiązania regulujące rozwiązywanie umowy rachunku bankowego bądź jego wygaśnięcie	182
5. Podsumowanie i wnioski	186
Rozdział III. Status powiernika w banku hipotecznym jako gwaranta bezpieczeństwa nabywców listów zastawnych (Ewa Gorlecka-Labiak)	189
1. Uwagi wstępne	190
2. Istota specjalistycznej bankowości hipotecznej i listów zastawnych .	191
3. Powiernik jako jeden z filarów działania banku hipotecznego	195
4. Specjalne przywileje banków hipotecznych	202
5. Podsumowanie i wnioski	203
Rozdział IV. Bankowość mobilna w Polsce – innowacje a bezpieczeństwo klientów (Julitta Koćwin)	207
1. Uwagi wstępne	207
2. Pojęcie i charakterystyka bankowości mobilnej w Polsce	209
3. Sytuacja na rynku bankowości mobilnej	210
3.1. Systemy operacyjne i aplikacje mobilne	210
3.2. Nowości w m-bankingu	211
4. Bezpieczeństwo bankowości mobilnej	212
4.1. Świadomość użytkowników m-bankowości na temat zagrożeń	213
4.2. Zagrożenia w m-bankowości	215
5. Podsumowanie i wnioski	221
Rozdział V. Zagadnienie bezpieczeństwa usług bankowości internetowej w prawie polskim (Michał Rafał Walczak)	223
1. Uwagi wstępne	224
2. Pojęcie bankowość internetowa w doktrynie prawa polskiego	225
3. Bezpieczeństwo usług bankowości internetowej – przegląd regulacji ustawowych i sektorowych	226

4. Problematyka rozkładu odpowiedzialności za transakcje nieautoryzowane w bankowości internetowej	230
5. Podsumowanie i wnioski	234
Rozdział VI. Tajemnica bankowa – aktualne regulacje oraz nowe wyzwania (<i>Jan Byrski</i>)	237
1. Uwagi wstępne	238
2. Tajemnica bankowa – zakres przedmiotowy, podmiotowy i czasowy	239
3. Beneficjent tajemnicy bankowej	242
4. Upoważnienie do przekazania (ujawnienia) tajemnicy bankowej	244
5. Podsumowanie i wnioski	250
Rozdział VII. Ochrona konsumenta-dłużnika na gruncie art. 105 ust. 4a PrBank i w świetle działalności biur informacji gospodarczej (<i>Beata Sieńko-Kowalska</i>)	253
1. Uwagi wstępne	254
2. Art. 105 ust. 4a Prawa bankowego	255
3. Udostępnianie informacji gospodarczych a wymiana danych gospodarczych	257
4. Zakres ochrony konsumenta-dłużnika wobec wymiany danych gospodarczych	258
5. Zgoda konsumenta na ujawnianie informacji gospodarczych	262
6. Podsumowanie i wnioski	264
Rozdział VIII. Normatywna konstrukcja cesji konsumentkich wierzytelności bankowych (<i>Maciej Skory</i>)	269
1. Uwagi wstępne	270
2. Cesja w tradycyjnym ujęciu	272
3. Tajemnica bankowa jako podstawowy czynnik modyfikujący konstrukcję cesji wierzytelności bankowych	274
4. Ograniczenia podmiotowe cesji wierzytelności bankowych	278
5. Czynności niezbędne do dokonania cesji wierzytelności bankowych	279
6. Specyfika cesji wierzytelności konsumentkich	281
7. Podsumowanie i wnioski	282
Rozdział IX. Wynagrodzenie kredytodawcy związane z procesem kredytowania a regulacja prawna obniżenia całkowitego kosztu kredytu konsumentkiego w przypadku jego przedterminowej spłaty jako przejaw ochrony interesów ekonomicznych konsumenta (<i>Edyta Rutkowska-Tomaszewska</i>)	285
1. Uwagi wstępne	286

2. Prawo konsumenta do przedterminowej spłaty kredytu konsumentkiego i jego dalsze skutki prawne	289
3. Wynagrodzenie kredytodawcy związane z procesem kredytowania a całkowity koszt kredytu konsumentkiego	299
4. Wynagrodzenie kredytodawcy związane z procesem kredytowania jako poniesiony przez niego koszt podlegający rekompensacie w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentkiego	311
5. Podsumowanie i wnioski	320
Rozdział X. Ryzyka prawne związane z praktyką <i>missellingu</i> na etapie przedkontraktowym w zakresie udzielania kredytu konsumentkiego <i>(Beata Paxford)</i>	325
1. Uwagi wstępne	325
2. Reklama kredytu konsumentkiego a badanie zdolności kredytowej	326
3. <i>Misselling</i> w rozumieniu UOKiK a ryzyka naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez kredytodawcę	328
4. Rozwiązania francuskie	329
5. Uwagi <i>de lege ferenda</i>	330
Rozdział XI. Samoregulacja branży finansowej w zakresie reklamy kredytu konsumentkiego – czy to wystarczająca ochrona konsumenta przed praktykami wprowadzającymi w błąd? <i>(Katarzyna Urbańska)</i>	333
1. Uwagi wstępne	334
2. Reklama produktów i usług finansowych	334
3. Ochrona odbiorców reklamy	336
4. Unijne regulacje reklamy usług finansowych	339
5. Samoregulacja branży finansowej w zakresie kredytu konsumentkiego	341
6. Implementacja dyrektywy hipotecznej	344
7. Podsumowanie i wnioski	346
Rozdział XII. Marketing usług bankowych a ochrona konsumenta jako uczestnika loterii i konkursów promocyjnych organizowanych przez banki <i>(Piotr Rodziewicz)</i>	351
1. Uwagi wstępne	352
2. Konkurs promocyjny a loteria promocyjna	352
3. Konkurs promocyjny	355

---

4. Loteria promocyjna	357
5. Podsumowanie i wnioski	362
 Część III. Ochrona klienta na rynku usług ubezpieczeniowych i innych usług finansowych	
Rozdział I. Prawo do dobrej informacji o złej umowie czy prawo do dobrej umowy – uwagi na tle nowej ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Marcin Orlicki)	
367	
1. Problemy konsumentów na rynku ubezpieczeniowym	368
2. Ochrona konsumenta przez mnożenie informacji o treści umowy ubezpieczenia	370
3. Ochrona konsumenta przez „dopasowanie” treści umowy do jego cech, oczekiwań i potrzeb	372
4. Ochrona konsumenta przez bezwzględnie obowiązujące przepisy ustaw	374
5. Podsumowanie i wnioski	375
 Rozdział II. Obowiązki informacyjne uczestników rynku ubezpieczeniowego w świetle dyrektywy o dystrybucji ubezpieczeń (Dorota Maśniak)	
377	
1. Uwagi wstępne	377
2. Doradztwo i dokument informujący o ubezpieczeniu	379
3. Wyłączenie spod działania ustawy	381
4. Obowiązki informacyjne pośredników ubezpieczeniowych	383
5. Łączenie usług (<i>cross selling</i>)	385
6. Obowiązki informacyjne zakładów ubezpieczeń	386
7. Podsumowanie i wnioski	387
 Rozdział III. Usługa doradztwa wykonywana przez pośrednika ubezpieczeniowego względem klienta wynikająca z dyrektywy 2016/97 z 20.1.2016 r. w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (Monika Szaraniec)	
389	
1. Uwagi wstępne	390
2. Obowiązek doradztwa wynikający z dyrektywy 2002/92/WE w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (IMD) i obowiązującej ustawy z 22.5.2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym	390
3. Treść rekomendacji brokerskiej – wzmianka	394
4. Nowy stan prawny w zakresie usługi doradztwa w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z 20.1.2016 r. w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (IDD)	396
5. Usługa doradztwa w projekcie ustawy o dystrybucji ubezpieczeń – wzmianka	399
6. Podsumowanie i wnioski	400

Rozdział IV. Ubezpieczenia grupowe – problemy i potrzeby zmian.	
Zagadnienia wybrane (Mariusz Frasz)	403
1. Uwagi wstępne	404
2. Problemy	405
3. Podsumowanie i wnioski	421
Rozdział V. Konsument na rynku usług płatniczych w świetle koncepcji neutralności technologicznej (Tomasz Nieborak)	425
1. Uwagi wstępne	426
2. Usługi płatnicze w świetle koncepcji racjonalnego konsumenta	427
3. Nowe usługi płatnicze jako wyzwanie regulacyjne	435
4. Podsumowanie i wnioski	439
Rozdział VI. Prawnodewizowe instrumenty ochrony klientów działalności kantorowej (Andrzej Gorgol)	441
1. Uwagi wstępne	441
2. Działalność kredytowa i podmioty w niej uczestniczące	445
3. Instrumenty prawnodewizowe chroniące bezpieczeństwo rynku kantorowego	450
4. Podsumowanie i wnioski	455
Rozdział VII. Inwestor – narzędzia oceny działalności domów maklerskich w świetle ochrony klienta na etapie zawierania umowy (wybrane aspekty) (Urszula Banaszczak-Soroka)	459
1. Uwagi wstępne	459
2. Domy maklerskie na tle firm inwestycyjnych i świadczone usługi maklerskie	461
3. Definicja i klasyfikacja prawna klienta – inwestora firmy inwestycyjnej	463
4. Informacja jako źródło podejmowania decyzji o współpracy z wybranym domem maklerskim	467
5. Dyscyplina rynkowa jako narzędzie weryfikacji sytuacji ekonomiczno-finansowej domu maklerskiego	470
6. Podsumowanie i wnioski	473
Rozdział VIII. Leasing konsumencki – wybrane zagadnienia (Krzysztof Podgórski)	475
1. Uwagi wstępne	476
2. Leasing konsumencki w Polsce	477
3. Przedmiot i podmiot leasingu	479
4. Leasing konsumencki a kredyt bankowy na przykładzie zakupu samochodu	482
5. Koszty leasingu	484

6. Zalety i wady leasingu konsumenckiego	485
7. Podsumowanie i wnioski	489
Rozdział IX. Bezpieczeństwo transakcji bezgotówkowych	
<i>(Barbara Gradzik)</i>	493
1. Uwagi wstępne	493
2. Użytkownicy transakcji bezgotówkowych	495
3. Regulacje oraz zagrożenia bezpieczeństwa transakcji bezgotówkowych	499
4. Podsumowanie i wnioski	504
Rozdział X. Ochrona praw konsumenta na rynku usług finansowych w ustawie o odwróconej hipotece oraz w projekcie ustawy o rencie dożywotniej (Magdalena Wasylkowska-Michór)	
.....	507
1. Pojęcie kredytobiorcy i świadczeniobiorcy	508
2. Procedura zawarcia umowy o odwróconą hipotekę i dożywotnie świadczenie pieniężne	509
2.1. Ochrona konsumenta na etapie zawierania umowy o odwróconą hipotekę	509
2.2. Ochrona konsumenta na etapie zawierania umowy o dożywotnie świadczenie pieniężne	516
3. Instytucjonalne gwarancje ochrony konsumenta	518
3.1. Instytucjonalne gwarancje ochrony konsumenta przewidziane w ustawie o odwróconym kredycie hipotecznym	518
3.2. Instytucjonalne gwarancje ochrony konsumenta przewidziane w projekcie ustawy o dożywotnim świadczeniu pieniężnym	520
4. Prawa i obowiązki stron umowy odwróconego kredytu hipotecznego	524
4.1. Prawa i obowiązki kredytobiorcy	524
4.2. Prawa i obowiązki świadczeniobiorcy	529
5. Realizacja umowy odwróconego kredytu hipotecznego oraz o dożywotnie świadczenie pieniężne	533
6. Podsumowanie i wnioski	535